DAHİ ÇOCUK | 5. SINIF TÜRKÇE

Paragraf Çalışma Kâğıdı 02

Oyun Dünyası: Anlamın Peşinde

Oku • Anla • Düşün • Yorumla | **20 soru • 5 aşama • Özgün paragraflar**

dahicocuk.tr
Oku • Anla • Düşün • Yorumla
5, 6, 7 ve 8. Sınıflar

Adı Soyadı: ..... **Sınıfı:** ..... **Tarih:** .....

Çalışmanın amacı: Sözcük ve deyimlerin anlamını bağlamdan çıkarmak, neden–sonuç ve amaç ilişkisini bulmak, paragraftan çıkarım yapmak, paragraf düzenini kurmak ve görüşünü gerekçelendirmek.

Hatırlayalım

Bağlam	Deyim	Neden – sonuç	Çıkarım
Sözcüğün anlamını çevresindeki sözcükler belirler.	Birkaç sözcükle kalıplaşmış, çoğu zaman farklı anlamlı ifadedir.	"Çünkü", "bu yüzden" gibi sözcükler ilişkiyi gösterir.	Yazılmayan ama paragraftan anlaşılan yargıdır.

Örnek

Hasan, oyunu kaybedince başını öne eğdi ve sessizce yerine oturdu. Yağmur bastırınca maç ertelendi.

Çıkarım: Hasan üzülmüştür. (Metinde "üzüldü" yazmaz; davranışından anlaşılır.) **Neden:** Yağmurun bastırması **Sonuç:** Maçın ertelenmesi

A. Sözcük ve Deyim Anlamı

Sözcüğün ve ifadenin anlamını bağlamdan çıkar.

1–4. sorular

1

Mert, oyunun kurallarını ilk kez duyuyordu. Bu yüzden önce dikkatle dinledi, sonra sorular sordu. Oyunu iyice kavrayınca arkadaşlarına da anlattı.

Paragrafta geçen "kavramak" sözcüğü hangi anlamda kullanılmıştır?

A) Eliyle sıkıca tutmak
B) Anlamak
C) Hızla koşmak
D) Yüksek sesle söylemek

2

Hafıza oyununda ilk turlar kolaydı; ancak son tur herkesi yordu. Oyuncular sabırlı davrandı ve dikkatlerini toplayarak sonuca ulaştı.

Paragrafta geçen “kolay” sözcüğünün zıt anlamlısı aşağıdakilerden hangisidir?

A) Basit
B) Rahat
C) Hafif
D) Zor

3

Okul bahçesindeki dev yap-boz için tüm sınıf el ele verdi. Kimi köşe parçalarını buldu, kimi gökyüzü parçalarını birleştirdi. Bir saat sonra bütün resim tamamlanmıştı.

Bu paragrafta geçen “el ele vermek” deyimi hangi anlama gelir?

A) Birlikte çalışmak
B) Elleri yıkamak
C) Yarışmayı bırakmak
D) El sıkışarak selamlaşmak

4

Aşağıdaki cümlelerin hangisinde “koşmak” sözcüğü gerçek anlamıyla kullanılmıştır?

A) Sınav haftasında işten işe koşuyor.
B) Zaman koşarak geçti.
C) Çocuklar bahçede koşarak ebeyi yakalamaya çalıştı.
D) Bu proje için herkes sabaha kadar koştu.

B. Neden – Sonuç ve Amaç

Olayların sebebini, sonucunu ve amacını bul.

5–8. sorular

5

Takımın kaptanı, oyuna başlamadan önce herkesin su içmesini istedi. Çünkü hava çok sıcaktı ve oyun uzun sürecekti.

Kaptanın herkesten su içmesini istemesinin nedeni nedir?

A) Oyunu erteleyecek olması
B) Havanın sıcak olması ve oyunun uzun sürecek olması
C) Suyun fazla gelmesi
D) Hakemin böyle istemesi

6

Elif, voleybol topuna dikkatsizce vurunca top komşunun balkonuna uçtu. Bu yüzden oyun bir süre yarım kaldı.

Paragrafa göre oyunun bir süre yarım kalmasına ne sebep olmuştur?

A) Elif'in yorulması
B) Havanın bozulması
C) Topun komşunun balkonuna uçması
D) Takımların kavga etmesi

7

Çocuklar her gün yarım saat uçurtma yapmayı denedi. Önce ipi dolaştırdılar, sonra çıtaları yanlış bağladılar. Zamanla hatalarını fark ettiler ve sonunda uçurtmaları gökyüzüne yükseldi.

Çocukların uçurtmaları gökyüzüne çıkarabilmesinin nedeni aşağıdakilerden hangisidir?

A) Hatalarını fark edip düzeltmeleri
B) Rüzgârın hiç esmemesi
C) Uçurtmanın hazır alınması
D) Büyüklerin uçurtmaları uçurması

8

Okul takımı, turnuvadan önce her hafta iki gün antrenman yapıyor. Antrenmanlarda yalnızca top atmayı değil, birbirini dinlemeyi de çalışıyorlar.

Bu paragrafa göre takımın antrenman yapma amacı aşağıdakilerden hangisidir?

A) Başka okullara gitmek
B) Yalnızca top atma sayısını artırmak
C) Turnuvayı ertelemek
D) Turnuvada iyi oynamak ve takım uyumunu güçlendirmek

C. Çıkarım ve Yorum

Yazılmayanı, yazılanlardan yola çıkarak bul.

9–12. sorular

9

Deniz, yeni oyun kartlarını arkadaşlarına göstermek için sabırsızlanıyordu. Sabah okula erkenden geldi ve kartları sıranın üzerine dizdi. Ancak sınıfa giren arkadaşları kartlara bakmadan çantalarını yerleştirdi. Deniz'in yüzü bir anda düştü.

Bu paragraftan Deniz'le ilgili hangi sonuç çıkarılabilir?

A) Çok sevinmiştir.
B) Çok yorulmuştur.
C) Hayal kırıklığına uğramıştır.
D) Kartları beğenmemiştir.

10

Bilgisayarlı oyunlar eğlenceli olsa da uzun süre ekran karşısında kalmak gözleri yorar. Bu nedenle uzmanlar, çocukların oyun saatlerini sınırlamalarını ve arada açık havaya çıkmalarını önerir.

Bu paragraftan aşağıdaki yargılardan hangisine ulaşılabilir?

A) Ekran karşısında geçirilen süreyi dengelemek gerekir.
B) Bilgisayar oyunları hiç oynanmamalıdır.
C) Gözleri yalnızca kitap yorar.
D) Uzmanlar oyunları yasaklamıştır.

11

Mina, ilk kez katıldığı satranç turnuvasında ilk turda elendi. Ancak pes etmedi; kaybettiği oyunları defterine yazıp hatalarını inceledi. Bir sonraki turnuvada finale kadar geldi.

Bu paragrafa göre Mina için aşağıdakilerden hangisi söylenemez?

A) Hatalarını incelemiştir.
B) İkinci turnuvada yine ilk turda elenmiştir.
C) İlk turnuvada ilk turda elenmiştir.
D) Bir sonraki turnuvada finale kadar gelmiştir.

12

Okul bahçesindeki salıncaklar aynı anda yalnızca iki kişiyi taşıyabiliyordu. Sıra bekleyen çocuklar önce tartıştı, sonra kimin ne kadar salınacağını sırayla kendileri belirledi. Kısa sürede kimse kimseyi bekletmemeye başladı.

Çocukların sorunu nasıl çözdüğünü ve bundan çıkardığın bir sonucu en az iki cümleyle yaz.

.....

.....

.....

D. Paragraf Düzeni

Cümleleri sırala, anlamı bozan cümleyi bul, paragrafı tamamla.

13–16. sorular

13

I. Takımlar sahaya çıktı.
II. Hakem düdüğünü çaldı.
III. Maç sona erince herkes birbirinin elini sıktı.
IV. İki takım da topu kazanmak için hızla koştu.

Yukarıdaki cümleler anlamlı bir paragraf oluşturacak biçimde sıralanırsa doğru sıralama hangisi olur?

A) I – III – II – IV
B) II – I – III – IV
C) III – II – I – IV
D) I – II – IV – III

14 **(I)** Futbol topu deri ya da plastikten yapılır. **(II)** Uçurtma yapmak için önce hafif çıtalar ve ince bir kâğıt gerekir. **(III)** Çıtalar çarpı biçiminde bağlanır. **(IV)** Sonra çıtaların üzerine kâğıt yapıştırılır.

Numaralanmış cümlelerden hangisi paragrafın anlam bütünlüğünü bozmaktadır?

A) I
B) II
C) III
D) IV

15 Dama oynarken önce taşlar tahtaya dizilir. Oyuncular sırayla bir taşlarını ilerletir. _____

Bu paragrafın sonuna aşağıdakilerden hangisi getirilebilir?

A) Dama tahtasının rengi mavidir.
B) Bilgisayar oyunları ekranla oynanır.
C) Rakibin taşı atlanarak alınabiliyorsa o taş tahtadan çıkarılır.
D) Bu oyunu hep sabahları oynarım.

16 _____ Çünkü her bilmece, sözcüklerin ardındaki gizli anlamı bulmayı gerektirir. Bu da dikkati ve düşünmeyi güçlendirir.

Bu paragrafın başındaki boşluğa aşağıdakilerden hangisi getirilmelidir?

A) Bilmeceler yalnızca kitaplarda bulunur.
B) Bilmece çözmek, zihni çalıştıran güzel bir oyundur.
C) Bilmeceleri yalnızca büyükler çözer.
D) Bilmeceler her gün değişir.

E. Okuma Parçası

Karma sorularla öğrendiklerini birlikte kullan.

17–20. sorular

Parkta Yeni Kurallar

Mahalle parkının yenilenen oyun alanı açılınca çocuklar sevinçten ne yapacaklarını şaşırdı. Ancak ilk gün herkes aynı kaydıraktan inmek isteyince kuyruk uzadı, küçük çocuklar ezilmeye başladı. Bunun üzerine park görevlisi, çocuklarla birlikte yeni kurallar belirledi. Kaydıraktan sırayla inilecek, küçükler önce kullanacak ve itmek yasak olacaktı. Kuralları çocuklar kendi çizimleriyle panolara yazdı. Birkaç gün sonra park, hem daha güvenli hem de daha neşeliydi.

17 **Metinde geçen “ne yapacaklarını şaşırdılar” ifadesi hangi anlama gelir?**

A) **Parkı terk ettiler.**

B) **Oyunlardan vazgeçtiler.**

C) **Kurallara uymadılar.**

D) **Büyük bir heyecanla ne yapacaklarını bilemediler.**

18 **Park görevlisinin çocuklarla birlikte yeni kurallar belirlemesinin nedeni nedir?**

A) **Kaydırak başındaki kalabalığı ve karışıklığı gidermek**

B) **Parkı tamamen kapatmak**

C) **Kaydırağı oyun alanından kaldırmak**

D) **Çocukların parka gelmesini engellemek**

19 **Okuma parçasına uygun bir başlık yaz.**

.....

.....

20 **Bir oyun alanında kuralların bulunması neden önemlidir? Okuma parçasından yararlanarak görüşünü en az iki cümleyle yaz.**

.....

.....

.....

.....

.....

Kendimi değerlendiriyorum

Bu çalışmada...	Evet	Biraz	Henüz değil
Sözcüğün anlamını bağlamdan bulabiliyorum.	☐	☐	☐
Deyimin anlamını açıklayabiliyorum.	☐	☐	☐
Neden ve sonucu ayırt edebiliyorum.	☐	☐	☐
Paragraftan çıkarım yapabiliyorum.	☐	☐	☐
Cümleleri doğru sıraya koyabiliyorum.	☐	☐	☐

dahicocuk.tr
Oku • Anla • Düşün • Yorumla
5, 6, 7 ve 8. Sınıflar

Çok güzel çalıştın!

Anlamı bulmak, bir oyunda ipucu aramaya benzer: dikkatle bakan bulur.

Cevap Anahtarı ve Kısa Çözümler

Çoktan seçmeli sorular

ÖĞRETMEN

1. soru	2. soru	3. soru	4. soru	5. soru	6. soru
B	D	A	C	B	C
7. soru	**8. soru**	**9. soru**	**10. soru**	**11. soru**	**13. soru**
A	D	C	A	B	D
14. soru	**15. soru**	**16. soru**	**17. soru**	**18. soru**	
A	C	B	D	A	

Açıklamalar

1. **B:** Paragrafta “kavramak”, kuralları anlamak anlamında kullanılmıştır.
2. **D:** “Kolay” sözcüğünün zıt anlamlısı “zor”dur.
3. **A:** “El ele vermek”, birlikte çalışmak, yardımlaşmak demektir.
4. **C:** Yalnızca C’de koşmak, bedenle koşma eylemi olarak gerçek anlamdadır; diğerleri mecazdır.
5. **B:** Nedeni “çünkü” sözcüğünden sonra verilir: hava sıcak, oyun uzun sürecek.
6. **C:** Neden, “bu yüzden”den önceki cümledir: top komşunun balkonuna uçmuştur.
7. **A:** Çocuklar hatalarını fark edip düzelttikleri için uçurtmaları uçurabilmiştir.
8. **D:** Paragrafta antrenmanın amacı turnuvada iyi oynamak ve takım uyumunu güçlendirmek olarak anlaşılır; amaç bilgisini içeren seçenek D’dir.
9. **C:** Yüzünün düşmesi ve arkadaşlarının kartlara bakmaması, Deniz’in hayal kırıklığı yaşadığını gösterir.
10. **A:** Paragraf, hem eğlenceyi hem de ekran süresinin dengelenmesi gerektiğini belirtir.
11. **B:** Mina bir sonraki turnuvada finale kadar geldiğine göre B söylenemez.
13. **D:** Mantıksal akış: takımların sahaya çıkması (I), düdük (II), koşma (IV), maçın bitişi ve el sıkışma (III).
14. **A:** I. cümle (futbol topu) uçurtma yapımı anlatımından kopuktur.
15. **C:** Önceki cümleler oyunun başlangıcını anlatır; devamı oyunun bir kuralını anlatmalıdır.
16. **B:** Boşluğa gelecek cümle, sonraki “Çünkü…” cümlesinin açıkladığı genel yargıdır.
17. **D:** “Ne yapacağını şaşırmak”, aşırı heyecan ya da şaşkınlıktan ne yapacağını bilememek demektir.
18. **A:** Kuralların nedeni, ilk gün kaydırak başında oluşan kalabalık ve küçük çocukların ezilmesidir.

Değerlendirme ve Eşleştirme

Açık uçlu sorular, puanlama ve kazanım tablosu

ÖĞRETMEN

Açık uçlu sorular

Soru	Beklenen yanıt / değerlendirme
12	Çocukların sorunu sırayla ve kendi aralarında karar vererek çözdüğü belirtilmeli; sonuç olarak anlaşmanın, sırayı paylaşmanın ya da birlikte karar vermenin sorunu çözdüğü gibi bir çıkarım yapılmalıdır.
19	Paragrafın tamamını kapsayan kısa bir başlık. Örnek: “Parkta Yeni Kurallar”, “Kurallarla Daha Güzel Park”. Yalnızca bir ayrıntıyı anlatan başlıklar tam puan almamalıdır.
20	Tek bir doğru yanıt yoktur. Öğrenci kuralların güvenliği ve düzeni sağladığını belirtmeli; mümkünse kaydırak başındaki karışıklıktan örnek vermelidir.

Puanlama önerisi: 20 sorunun her biri 1 puandır. Açık uçlu sorularda puan, yanıtın anlamlı ve gerekçeli olmasına göre verilir. Düzey önerisi: 17–20 Başardı, 12–16 Gelişiyor, 0–11 Destek gerekli. Bu puanlama resmî bir MEB ölçeği değildir.

Beceri – kazanım eşleştirme tablosu

Beceri	Resmî çıktı kodu	Sorular
Sözcük, deyim ve gerçek/mecaz anlam	T.O.5.5, T.O.5.20	1–4, 17
Neden–sonuç, amaç ve açık bilgiyi bulma	T.O.5.6	5–8, 11, 18
Çıkarım ve yorum	Programdan doğrulanacak	9, 10, 12
Paragraf düzeni (sıralama, anlam bütünlüğü, tamamlama)	Programdan doğrulanacak	13–16
Yazılı yanıt ve gerekçeli görüş	T.Y.5.3, T.Y.5.13	12, 19, 20

Kodlar, ÇK-5-01’de kullanılan eşleştirmeyle aynı kaynaktandır; çıkarım ve paragraf düzeni için ilgili çıktı kodları yayımdan önce MEB 5. sınıf Türkçe programından doğrulanmalıdır.

Öğretmen için kısa değerlendirme formu

Beceri	Destek gerekli	Gelişiyor	Başardı
1. Sözcük ve deyimleri bağlamına göre yorumlar.	☐	☐	☐
2. Gerçek ve mecaz anlamı ayırt eder.	☐	☐	☐
3. Neden–sonuç ve amaç ilişkisini bulur.	☐	☐	☐
4. Paragraftan çıkarım yapar.	☐	☐	☐
5. Cümleleri anlamlı bir paragraf oluşturacak biçimde sıralar.	☐	☐	☐
6. Görüşünü gerekçeyle açıklar.	☐	☐	☐